

О. Є. Цевельов,
начальник управління контролю та документального забезпечення,
Адміністрації Державної прикордонної служби України, м. Київ

ВДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕАГУВАННЯ НА ЗАГРОЗИ НАЦІОНАЛЬНІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ У СФЕРІ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ В УМОВАХ ВЕДЕННЯ "ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ"

O. Tsevelov,
The head of Department of control and documentary support the administration of the State border service of Ukraine

DIRECTIONS AND WAYS OF INCREASE OF EFFICIENCY OF THE STATE REACTING ON THREATS TO NATIONAL SAFETY OF UKRAINE IN THE FIELD OF SAFETY OF STATE BOUNDARY

У статті проаналізовано та визначено основні напрями та шляхи державного реагування на існуючі загрози національній безпеці України та реформування прикордонного відомства, що забезпечать підвищення стану безпеки державного кордону. На основі аналізу та врахування причин і помилок, що призвели до анексії півострова Крим і виникнення конфлікту на сході України, досліджено їх вплив на різні аспекти державного управління та здійснено визначення основних напрямів і шляхів їх вдосконалення. Зазначено, що державне реагування на загрози у сфері безпеки державного кордону має полягати у формуванні цілісної системи взаємопов'язаних нормативно-правових актів, їх корегуванні в разі виникнення загроз на державному кордоні, у прикордонних контрольованих районах та організації планування й виконання заходів, спрямованих на мінімізацію існуючих загроз чи недопущення виникнення нових.

The article analyzes and the main directions and ways to reform public reaction border agency that would increase the safety of the border. Based on the analysis and consideration of the causes and errors that led to the annexation of ARC and conflict in eastern Ukraine, their influence on various aspects of the operational performance of the State Border Service of Ukraine and made basic definition of them. It is noted that Public response to the security threats of the state border should lie in the formation of an integrated system of related regulations and their adjustment in the event of a threat to the state border, border areas and controlled organization planning and implementation of measures aimed at minimizing or existing threats no admission of new.

Ключові слова: національна безпека, державний кордон, воєнна агресія, напрями державного реагування, шляхи, загроза, конфлікт на державному кордоні, "гібридна війна".

Key words: national security, frontier, military aggression, the direction of public response pathways threat, the conflict at the state border.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Унаслідок анексії Кримського півострова та бойових дій у східних регіонах країни виникла низка додаткових, принципово нових для нашої держави викликів і загроз у сфері безпеки державного кордону. На тлі їх аналізу, проведеного під час дослідження, для ефектив-

ного реагування на виклики та загрози необхідно визначити пріоритетні напрями та шляхи вдосконалення державного реагування, що буде відповідати сучасним вимогам обстановки на державному кордоні.

Під час визначення пріоритетних напрямів удосконалення державного реагування у сфері безпеки дер-

жавного кордону слід розуміти, що основним питанням для України є воєнна безпека країни, що стає останнім часом каменем спотикання в її зовнішньополітичних відносинах, особливо з Російською Федерацією.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

В Україні були спроби побудувати систему забезпечення національної безпеки згідно з традиційними моделями, враховуючи зарубіжний досвід. Але цей процес не супроводжувався дотриманням відповідних умов та глибоким аналізом усіх ризиків і загроз. Занурення країни в економічну, політичну, гуманітарну та соціальну кризу, реальні загрози втрати територіальної цілісності, політичного та економічного суверенітету, неадекватність дій, розгубленість та деморалізованість значної частини органів влади перед лицем цих загроз свідчать: Україні не вдалося створити ефективні механізми реагування на загрози національній безпеці. Ситуація ускладнювалася тим, що впродовж багатьох років політична еліта фактично не займалася питаннями обороноздатності та підтримання на належному рівні захисту державного кордону, а лише боролася за отримання влади [2, с. 18—19].

Розгляду основних науково-теоретичних і прикладних аспектів державного реагування у сфері безпеки державного кордону України присвячені дослідження: Г.П. Горбуліна, М.М. Литвина, О.Г. Мельникова, В.О. Назаренка, В.М. Никифоренка, Г.П. Ситника та ін.

Водночас комплексне дослідження питань, в яких із позицій системного підходу розглядаються напрями та шляхи державного реагування за період становлення і реформування прикордонного відомства та забезпечення безпеки державного кордону України в умовах воєнної агресії Російської Федерації проти України, практично відсутнє, що зумовлює необхідність проведення подальших наукових досліджень з цієї проблематики.

ФОРМУВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Метою статті є аналіз та узагальнення основних напрямів і шляхів державного реагування, що забезпечують підвищення стану системи безпеки державного кордону та вдосконалюють процес оперативно-службової діяльності Державної прикордонної служби України. Визначено напрями розвитку та реформування державного реагування й шляхи їх реалізації з метою захисту національних інтересів у сфері безпеки державного кордону в сучасних умовах під час ведення "гібридної війни".

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Сьогоднішня невизначеність щодо структури, цілей і завдань системи забезпечення національної безпеки України у сфері безпеки державного кордону, чіткого порядку взаємодії її суб'єктів у мирний час і у кризовий період російської агресії є суттєвими перешкодами для формування та реалізації ефективної політики державного реагування на загрози національній безпеці у цій сфері [3, с. 124].

Доведено, що ефективне реагування на сучасні виклики та загрози національній безпеці України у сфері безпеки державного кордону потребує побудови принципово нової системи забезпечення національної безпеки, що забезпечує скоординовану, законодавчо регламентовану діяльність її суб'єктів, спрямовану на захист національних цінностей. Успішне реформування і вдосконалення цієї системи можливе лише на основі чіткої правової регламентації її складу, структури та функцій й має бути дієво інтегрованою у систему міжнародної та регіональної безпеки.

Серед науковців, які досліджують зазначену проблему, необхідно виділити вчених Національного інституту стратегічних досліджень, які у своїх аналітичних довідках вказують на те, що для вирішення завдань забезпечення національної безпеки України суб'єкти сектору безпеки і оборони України повинні ефективно взаємодіяти в установленому порядку з іншими державними органами, органами місцевого самоврядування, неурядовими (волонтерськими) організаціями та об'єднаннями, установами і підприємствами, у тому числі оборонно-промислового комплексу, громадянами, відповідними суб'єктами інших держав [1, с. 3].

Вони зазначають, що передумовою успішного розв'язання проблеми підвищення ефективності функціонування сектору безпеки і оборони необхідним є: чітке розмежування трьох взаємопов'язаних складових управління у сфері національної безпеки:

а) політичної (стратегічне планування і прийняття рішень щодо застосування сил та засобів сектору безпеки);

б) адміністративної (фінансове і ресурсне забезпечення);

в) оперативної (створення ієрархій командування і повсякденного управління силами й засобами сектору безпеки і оборони; централізація функції політичного керівництва сектором безпеки і оборони, а саме — її замикання на главу держави шляхом централізації функцій політичного управління, уніфікації адміністративного управління та належної координації оперативного управління [1, с. 62—63].

Розгляд нагальних потреб удосконалення державного реагування на загрози національній безпеці у сфері безпеки державного кордону зумовлено появою нових видів загроз у контексті російсько-терористичної агресії.

За результатами аналізу сучасної міжнародної, суспільно-політичної, дипломатичної та військової ситуації на державному кордоні України встановлено пріоритетні напрями вдосконалення державного реагування на загрози національній безпеці у сфері безпеки державного кордону.

Суб'єктами реалізації політики національної безпеки у сфері безпеки державного кордону України є: Президент України, Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, Міністерство оборони, Служба безпеки, Служба зовнішньої розвідки, Міністерство внутрішніх справ, Національна гвардія, Державна прикордонна служба, Державна фіскальна служба, підрозділи територіальної оборони; інші профільні та загальної компетенції органи державного та військового управління України, які в межах своїх повноважень беруть участь у

виконанні завдань щодо захисту національних інтересів у безпековій та оборонній сферах.

Перший напрям передбачає реформування системи державного управління у сфері безпеки державного кордону України. Це зумовлено тим, що українська державність та українське суспільство опинились у надзвичайно складній воєнно-політичній та соціально-економічній ситуації. Фактично Україна знаходиться у стані неоголошеної "гібридної війни", а також системної політико-економічної кризи, що потребує мобілізації всіх можливостей та ресурсів країни для протидії російській агресії з метою захисту суверенітету, територіальної цілісності та недоторканності державного кордону.

Особливої актуальності набуває необхідність проведення змін фундаментального характеру, які повинні торкнутися пріоритетних напрямів безпекової сфери життєдіяльності українського суспільства. Особливе місце в питанні трансформації держави займає реформа системи державного управління, складовою частиною якої є питання забезпечення національної безпеки України у сфері захисту та охорони державного кордону, а також охорони суверенних прав у її виключній (морській) економічній зоні.

Сьогодні, як ніколи, українське суспільство потребує змін у сфері державного управління. Відповідно без комплексної програми реорганізації та реформи системи державного управління у цій сфері неможливо уявити перспективного поступу України до членства в ЄС та НАТО [4, с. 564].

Сутність зазначеного напрямку полягає в необхідності реформування системи державного управління у сфері безпеки державного кордону України, для ефективної реалізації завдань політики державного реагування на загрози національній безпеці в умовах агресії Російської Федерації шляхом:

- удосконалення системи забезпечення національної безпеки у сфері безпеки державного кордону;
- вироблення та реалізації сучасної державної політики національної безпеки України у сфері безпеки державного кордону, адекватної сучасним викликам та загрозам і підпорядкованої принципу оборонної достатності;
- налагодження ефективних механізмів державного реагування на загрози національній безпеці у сфері безпеки державного кордону України в умовах агресії Російської Федерації проти України;
- об'єднання військових та невійськових (політичних, дипломатичних) можливостей усіх складових системи національної безпеки України для запобігання і нейтралізації реальних та потенційних загроз у сфері безпеки державного кордону;
- удосконалення механізму координації діяльності органів виконавчої влади та місцевого самоврядування з питань додержання режимів на державному кордоні;
- забезпечення злагодженої взаємодії органів Державної прикордонної служби з іншими органами сектору безпеки і оборони України;
- формування сучасної системи логістики, ефективного управління матеріальними ресурсами;
- удосконалення системи підготовки, комплектування та роботи з особовим складом;

— створення ефективної системи запобігання та протидії корупції;

— забезпечення відкритості та прозорості в діяльності Державної прикордонної служби України.

Другий напрям передбачає удосконалення законодавчого та нормативно-правового забезпечення безпеки державного кордону з врахуванням нових загроз національній безпеці України.

Так, законодавство та нормативно-правові акти України з питань державного реагування на загрози національній безпеці у сфері безпеки державного кордону є у значній мірі застарілими, а закладені в них правові норми щодо взаємодії і координації дій органів державної влади й структур сектору безпеки та оборони як у мирний час, так і у кризові періоди не враховують особливостей нового типу зовнішньої агресії, під час якої широко використовуються не лише традиційні військові операції, але й різноманітні невоєнні (політичні, інформаційні, економічні) засоби боротьби.

Крім того, законодавчі та нормативно-правові акти в цієї сфері містять низку неузгодженостей, підходи до визначення певних термінів мають бути переглянуті, потребують запровадження сучасних механізмів державного реагування на загрози національній безпеці у сфері безпеки державного кордону тощо [5].

Існує потреба у визначенні концептуальних підходів до комплексного перегляду законодавства та нормативно-правових актів України з питань забезпечення національної та прикордонної безпеки, починаючи від норм Конституції України і кінчуючи відомчими інструкціями.

Особлива увага при цьому має приділятися удосконаленню базового закону, який має визначати принципи й особливості функціонування системи забезпечення національної безпеки. В Україні таким законом є Закон України "Про основи національної безпеки України", прийнятий у 2003 р. [6].

Суттєвим недоліком чинної редакції Закону України "Про основи національної безпеки України" є те, що більшість його положень мають декларативний, а не нормативно-правовий формально-визначений характер. Закон у своїй основі має складатися з правових норм, які встановлюють загальнообов'язкові правила поведінки (права та обов'язки) учасників суспільних відносин.

Прийняття у 2010 р. такого ж декларативного Закону України "Про засади внутрішньої і зовнішньої політики" лише ускладнило і так недосконале правове регулювання сфери національної безпеки. Зокрема цим законом запроваджувалося поняття "засади внутрішньої політики України у сфері національної безпеки і оборони". Перелік таких засад, визначений ст. 6 цього закону, по суті являє собою уточнений концентрований перелік основних напрямів державної політики з питань національної безпеки, визначених ст. 8 Закону України "Про основи національної безпеки України". При цьому розмежувати поняття основи і засади практично неможливо, а необхідність такого розшарування законодавчого регулювання сфери забезпечення національної безпеки викликає значні сумніви [7].

Слід зазначити, що законодавство потребує перегляду ст. 7 цього закону — "загрози національним інтересам і національній безпеці України" в усіх сферах, а особливо, що стосується загроз у воєнній сфері та сфері

безпеки державного кордону, зокрема з питань щодо визначення в кожній сфері національної безпеки України реальних і потенційних викликів та загроз, а також завдання і функції різних суб'єктів забезпечення національної безпеки і оборони [6, ст. 7].

Також цей напрям передбачає внесення змін і доповнень до Закону України "Про Державну прикордонну службу України" із врахуванням зміни характеру викликів та загроз національній безпеці у сфері безпеки державного кордону України в умовах агресії Російської Федерації. Потребує перегляд ст. 7 цього закону — "Державна прикордонна служба України є спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у справах охорони державного кордону, що реалізує державну політику у сфері захисту державного кордону України, бере участь у розробленні та реалізації загальних принципів правового оформлення і забезпечення недоторканності державного кордону та охорони суверенних прав України в її виключній (морській) економічній зоні", зокрема з питань щодо визначення завдань із забезпечення захисту державного кордону України [8, ст. 7].

Передбачає внесення законодавчих та нормативно-правових змін і доповнень до концептуальних стратегічних документів у цій сфері, які потребують уточнення чи переробки, з метою розвитку Державної прикордонної служби України як військового формування для активізації роботи державного апарату щодо забезпечення прикордонної безпеки з питань оборонного та стратегічного планування, створення системи інтегрованого управління безпекою державного кордону України, удосконалення інформаційної, оперативної, технічної, фізичної складових, упровадження сучасних систем контролю, створення належно оснащених мобільних прикордонних загонів і бойових резервів [9].

До вдосконалення законодавства та нормативно-правових документів України з питань державного реагування на загрози національній безпеці у сфері безпеки державного кордону необхідно більш активно залучати наукові установи, вищі навчальні заклади, інституції громадянського суспільства. Це сприятиме зростанню рівня сприйняття і підтримки суспільством державної політики національної безпеки у сфері захисту та охорони державного кордону України, а також охорони суверенних прав України в її виключній (морській) економічній зоні в умовах російської агресії, забезпеченню належного демократичного цивільного контролю за її реалізацією.

Третій напрям передбачає розвиток Державної прикордонної служби України як військового формування із врахуванням нових загроз національній безпеці України у сфері безпеки державного кордону, зокрема агресії Російської Федерації проти України.

Зазначимо, що цей напрям відображає не тільки вимогу Стратегії національної безпеки України та Воєнної доктрини України, але й враховує запропоновану Адміністрацією Державної прикордонної служби України нормотворчу ініціативу Стратегії розвитку Державної прикордонної служби України, що має забезпечити ефективну реалізацію політики безпеки у сфері захисту та охорони державного кордону України, а також охорони суверенних прав України в її виключній (морській) економічній зоні [9].

Сутність напряму полягає в необхідності реформування системи забезпечення безпеки державного кордону України на основі нових стратегічних документів у сфері національної безпеки і оборони, які трансформують прикордонну політику в цілеспрямовану діяльність (заходи політико-дипломатичного, правоохоронного, воєнного та іншого характеру), шляхом:

- створення системи інтегрованого управління безпекою державного кордону України;
- впровадження європейських норм і стандартів у систему прикордонного контролю;
- розвитку мобільних прикордонних підрозділів і формування нових підрозділів швидкого реагування;
- розвитку Морської охорони, модернізації та оновлення її корабельно-катерного складу;
- модернізації системи управління та вдосконалення взаємодії її з іншими складовими сектору безпеки і оборони;
- розвитку прикордонної інфраструктури;
- формування сучасної системи логістики, ефективного управління матеріальними ресурсами;
- удосконалення системи підготовки, комплектування та роботи з особовим складом;
- створення ефективної системи запобігання та протидії корупції;
- забезпечення відкритості та прозорості в діяльності Державної прикордонної служби України [9].

Отже, удосконалення державного реагування на загрози національній безпеці у сфері безпеки державного кордону України полягає в опрацюванні нових шляхів формування стратегічних напрямів реалізації державної політики у сфері захисту та охорони державного кордону, що передбачає зміцнення обороноздатності держави, взаємодію з Головним ситуаційним центром РНБО України та іншими ситуаційними центрами складових сектору безпеки і оборони, створення умов для відновлення територіальної цілісності України в межах міжнародно-визнаного державного кордону, реінтеграції тимчасово окупованих і неконтрольованих територій.

Нами запропоновано політичні, військові та соціальні шляхи вдосконалення державного реагування на загрози національній безпеці у сфері безпеки державного кордону України в умовах агресії Російської Федерації.

Політичні шляхи передбачають комплекс політико-дипломатичних заходів для поглиблення зв'язку України з політикою ЄС і НАТО, забезпечення рамок для посиленого політичного діалогу у сфері міжнародної та регіональної безпеки, з метою збереження і зміцнення миру й стабільності в регіональному та міжнародних вимірах, забезпечення повноправної участі України в міжнародних безпекових організаціях, які спрямовані на реалізацію стратегічного курсу на європейську інтеграцію, посилення співробітництва у сфері безпеки державних кордонів, шляхом:

- створення сприятливих умов забезпечення європейської безпеки для реалізації Україною стратегічного курсу на європейську інтеграцію в умовах суттєвої протидії з боку Російської Федерації;
- проведення переговорів, консультацій та зустрічей із впливовими політичними діячами Європейського

Союзу, Сполучених Штатів Америки та інших провідних країн світу з метою забезпечення політичної підтримки України, а також засудження російсько-терористичної агресії;

— використання потенціалу Спеціальної Моніторингової Місії ОБСЄ, ООН, Ради Європи, інших впливових міжнародних організацій для моніторингу поточної ситуації на українсько-російському державному кордоні;

— забезпечення повноправної участі України в міжнародних безпекових організаціях, отримання від міжнародного співтовариства додаткових гарантій щодо захисту суверенітету та територіальної цілісності;

— зміцнення довіри в питаннях забезпечення прикордонної безпеки;

— ведення постійного політичного діалогу, проведення консультацій і розвитку військового та прикордонного співробітництва на всіх рівнях, у т.ч. у контексті практичного застосування положення параграфу 8 Рамкового документа "Партнерство заради миру";

— врегулювання питань договірно-правового оформлення українсько-російського державного кордону та дотримання його режиму на підставі усталених принципів міжнародного права;

— консолідації міжнародної спільноти у справі підтримки України та засудження агресивних дій Російської Федерації проти України та введення розширеного пакета санкцій щодо Росії.

Військові шляхи передбачають можливість залучення та використання органами державного та військового управління в районі проведення антитерористичної операції сил і засобів (особовий склад, вогнепальна зброя, бойова техніка, спеціальні й транспортні засоби, засоби спеціального зв'язку, інші матеріально-технічні засоби) та здійснення спеціальних заходів у сферах розвідки, контррозвідки, боротьби з тероризмом та корупцією, інформаційної протидії тощо, зокрема, для припинення збройного конфлікту на державному кордоні, боротьби з тероризмом, охорони державного кордону та суверенних прав України у її виключній (морській) економічній зоні. Також в умовах агресії Російської Федерації проти України вони передбачають:

— протидію спробам незаконної зміни проходження лінії українсько-російського державного кордону та забезпечення єдиного юридичного титулу кордону з Російською Федерацією на всій його протяжності;

— боротьбу із сепаратистським, екстремістським, транскордонним та іншим злочинним угрупованням, що організовує свою протиправну діяльність на ділянках українсько-російського державного кордону;

— протидію російсько-терористичним угрупованням (диверсійно-розвідувальним), що намагаються потрапити на територію держави для дестабілізації ситуації в Україні;

— забезпечення функціонування та захист військовими силами та засобами контрольних пунктів в'їзду-виїзду в смугі безпеки вздовж лінії розмежування в межах Луганської і Донецької областей;

— ведення бойових дій у рамках проведення АТО щодо відновлення лінії державного кордону України та недопущення його незаконної зміни;

— захист громадян України під час перетинання спільного з Російською Федерацією державного кор-

дону, забезпечення ритмічного функціонування пунктів пропуску та прикордонної інфраструктури;

— координацію діяльності із військово-цивільними адміністраціями.

Військові шляхи передбачають додаткові обмеження прав і свобод для громадян України, а також на вимогу керівників військово-цивільних адміністрацій та учасників АТО підприємства, установи та організації, що перебувають у районі проведення АТО, мають частково або повністю припинити свою роботу.

Соціальні шляхи передбачають створення з боку держави необхідних норм для військовослужбовців і працівників правоохоронних органів, що гарантовано забезпечують умови для самозабезпечення життєво необхідними благами для задоволення власних потреб; послуг у формі освіти, охорони здоров'я, культурного обслуговування, соціального страхування та забезпечення; надання певної кількості благ і послуг медичного й санаторно-курортного лікування; покращення їх фінансового забезпечення [10]. В умовах ведення Україною "гібридної війни", коли для військовослужбовця та працівника правоохоронних органів існує загроза їхньому життю, держава повинна забезпечити соціальний захист цих людей, тому в цих умовах соціальні шляхи передбачають:

— формування динамічної, гнучкої системи соціального захисту та поновлення всіх норм Закону України "Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей" [10];

— розробку і впровадження в практику нової моделі соціального страхування;

— удосконалення правової системи щодо захисту та забезпечення реалізації соціальних прав і гарантій військовослужбовців та членів їх сімей;

— реформування системи соціальної допомоги, посилення її адресності для поранених і сімей загиблих;

— спрямування бюджетних соціальних видатків на підвищення якості лікування та реабілітації військовослужбовців;

— підвищення доступності та якості послуг освіти й охорони здоров'я;

— удосконалення системи забезпечення військовослужбовців і членів їхніх сімей доступним житлом, створення відповідної програми.

Водночас для тих військовослужбовців і правоохоронців, які будуть залучені до активних дій із захисту територіальної цілісності держави та відновлення повного контролю над українсько-російським державним кордоном, потрібно запровадити додаткові соціальні гарантії державою, що дасть упевненість тим особам, які виконуватимуть свій священний обов'язок щодо захисту незалежності та територіальної цілісності держави.

Підсумовуючи все вищенаведене, можна зазначити, якщо реформування державного та військового управління у сфері безпеки державного кордону України не буде ефективно скоординованим, узгодженим та підтриманим політичною волею і спільним баченням усіх гілок державної влади, то й надалі спостерігатиметься відсутність прогресу в питаннях державного реагування на загрози національній безпеці у сфері безпеки дер-

жавного кордону України в умовах агресії Російської Федерації.

ВИСНОВКИ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК

З огляду на геополітичне розташування України, гостру і неприкриту заінтересованість з боку провідних міжнародних гравців щодо використання її потенціалу в інтересах їх зовнішньої політики, українське питання трансформувалося з найбільшої проблеми Європи в статус глобальної проблеми. Необхідно також визнати, що сьогодні Збройні Сили, Державна прикордонна служба, боєготовність та боєздатність яких протягом тривалого періоду незалежності країни знижувались, знаходяться ще на недостатньому рівні для ведення повномасштабної війни. У силу геополітичного положення, політичного курсу на вступ до НАТО зовнішню безпеку Україна може гарантувати лише входженням у загальноєвропейську систему безпеки [6; с. 48].

Проте за сучасних умов протистояння між США та Російською Федерацією, Європейським Союзом і Росією — це неможливо. У разі такого кроку для України перспективи різкої дестабілізації міжнародної та європейської безпеки є доволі очевидними. Наслідком цього може стати підриг міжнародного миру та стабільності. Не менш загрозливим є й внутрішній вимір небезпеки втрати державного суверенітету та територіальної цілісності в разі виникнення збройного конфлікту на державному кордоні. Тому на сьогодні відкривається дуже широке коло для вивчення й дослідження в подальшому цих питань, визначення нових напрямів і шляхів розвитку Державної прикордонної служби.

Література:

1. Протидія гібридній війні: досвід України. Аналітична доповідь / [Александров О.С., Власюк О.С., Горбулін В.П., Горovenko В.К., Дубов Д.В., Кононенко К.А., Резнікова О.О., Паливода В.О., Суходоля О.М., Цюкало В.Ю.] / Національний інститут стратегічних досліджень. — К., 2016 — 70 с.
2. Аналіз державної політики у сфері національної безпеки і оборони України / А. Дацюк, В. Садовський, О. Полтораков, Р. Марутян / НАДУ при Президентіві України. — К.: 2015. — 41 с.
3. Щорічник СІПРІ 2015. Озброєння, роззброєння та міжнародна безпека: пер. з англ. / Стокгольм. міжнар. ін-т дослідження миру; Укр. центр екон. і політ. досліджень ім. О. Розумкова; Редкол. укр. вид.: Л. Шангіна. — К., Заповіт, 2016. — 688 с.
4. Концептуальні засади розвитку системи забезпечення національної безпеки України [Електронний ресурс] / Аналіт. доп. / О.О. Резнікова, В.Ю. Цюкало, В.О. Паливода, С.В. Дрьомов, С.В. Сьомін. — К.: НІСД. — Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua>
5. Анан'їн О.В. Прикордонна безпека України в сучасних умовах. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://scientists-ua.at.ua/index/anain_oleg_valerevich/0-24
6. Про основи національної безпеки України: Закон України від 19 червня 2003 р. № 964-IV // Відом. Верхов. Ради України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/964-15>

7. Про Рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 трав. 2015 р. "Про Стратегію національної безпеки України" [Електронний ресурс]: Указ Президента України від 26 трав. 2015 р. № 287/2015. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/287/2015>

8. Про Державну прикордонну службу України: Закон України від 28 травня 2003 р. № 661-IV // Відомості Верховної Ради України. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/661-03>

9. Стратегія розвитку Державної прикордонної служби України, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2015 р. № 1189-р [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1189-2015-%D1%80>

10. Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей: Закон України від 20 грудня 1991 р. № 2011-XII // Відом. Верхов. Ради України. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1900-VI>.

References:

1. Opposition to the hybrid war: the experience of Ukraine. Analitichna dopovid'. Natsional'nyy instytut stratehichnykh doslidzhen', Kiev, Ukraina.
2. Datsyuk, A. Sadovsky, V. Poltorakov, O. and Marutian, R. (2015), Analysis of state policy in the field of national security and defense of Ukraine, Kiev, Ukraina.
3. Arms, disarmament and international security (2016), Stok-hol'm. mizh nar. in-t doslidzhennya myru; Ukr. tsentr ekon. i polit. doslidzhen' im. O. Rozumkova, Kiev, Ukraina.
4. Conceptual principles of development of the system of ensuring national security of Ukraine, available at: <http://www.niss.gov.ua> (Accessed 5 August 2017).
5. Anan'in, A.V. (2011), "Border security of Ukraine in modern conditions", available at: <http://www.dy-nayka.com.ua/> (Accessed 5 August 2017).
6. The Verkhovna Rada of Ukraine (2003), The Law of Ukraine "On the basics of national security of Ukraine", available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/964-15> (Accessed 6 August 2017).
7. The decision of the Council of national security and defense of Ukraine (2015), The Decree of The President of Ukraine "Strategy of national security of Ukraine", available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/287/2015> (Accessed 6 August 2017).
8. The Verkhovna Rada of Ukraine (2003), The Law of Ukraine "On the State border service of Ukraine", available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/661-03> (Accessed 6 August 2017).
9. Cabinet of Ministers of Ukraine (2015), "Strategy of development of the State Border Guard Service of Ukraine", available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1189-2015-%D1%80> (Accessed 7 August 2017).
10. The Verkhovna Rada of Ukraine (1991), The Law of Ukraine "On Social and Legal Protection of Servicemen and Their Family Members", available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1900-VI> (Accessed 7 August 2017).

Стаття надійшла до редакції 15.08.2017 р.